

BREVIAR EDITORIAL

FLORIN PARASCHIV, *O hermeneutică a duhului oltean*, Focșani, Editura Andrew, 2008, 140 pag.

Orice carte a lui Florin Paraschiv este o provocare și lectura ei necesită o pregătire deosebită, nu numai de specialitate. Am scris, cred, despre toate opurile acestuia și păstrez o admirație aparte pentru *România în disperare temperată* (2001) și *Euthanasia* (2007), izbânzi indiscutabile – în opinia mea – ale scrisului său. Din aceste motive, am deschis paginile acestei cărți cu aleasă prețuire și speranțe îndreptățite. Volumul de față are, cel puțin aparent, o structură bine gândită, ce se ține convingător în toate articulațiile: **Răul, Religiozitatea, Simboluri irezistibile, Raportul cu Puterea, Eros, Omul oltean** ș.a.m.d. Oltenii aflați la cea mai mare cinste sunt, așa cum era firesc, Brâncuși, Țuculescu, Arghezi, Macedonski, Vintilă Horia, Petre Pandrea, C. Rădulescu – Motru, Șt. Odobleja, Ion D. Sârbu, Tudor Gheorghe, Amza Pellea, dar – luându-și distanțele etice necesare – și A. Păunescu, Marin Sorescu, Marin Mincu, Sabin Bălașa, C. Argetoianu, N. Ceaușescu, N. Mischie, cu „*întepăturile*” și corecțiile cuvenite. Fără îndoială că **Brâncuși** este „*omul suprem al Olteniei în lume*” (nici acesta iertat pentru vina de a nu fi găsit nimic frumos, măreț, viabil la Michelangelo), că **Ion D. Sârbu** a fost un rafinat și neîmblânzit inamic al Răului, că **Țuculescu** a experimentat, în pânzele sale, „*spaimile necunoscutului, ale Absolutului și al Morții*”, după cum alții au fost atinși iremediabil de Răul Vârstei de fier: **C. Argetoianu**, la care observă cedările, balcanismul drapat în principii, amoralitatea abia mascată, **Sabin Bălașa**, lingăul de serviciu al familiei Ceaușescu, pe care a integrat-o senin haosmosului său stilizat, **Marin Sorescu** la care fiorul mistic se împletește cu impertinența oltenească și imensul său orgoliu, **Marin Mincu** care, aflat cu bursă în Italia, trăia „*bucuria și mândria de a fi contemporanul epocii Ceaușescu*” și-și clama – cu modestie – poziția de lider (închipuit) al poeziei române contemporane. Toate ar fi fost la locul lor, spre deliciul cititorilor, topite într-un text mustind de vervă și bine contaminat de planul înalt al ideilor, dacă n-am avea câteva semne de mirare / întrebare. Pe lângă faptul că **A. Păunescu** nu e muștruluit pe măsura faptelor sale reprobabile, de ce – oare – e citat cu reverență de mai multe ori, Dan Ciachir, vechi și neclintit colaborator al „*Săptămâni*”? Având în vedere standardele morale impuse chiar de autorul acestei cărți, ne întrebăm dacă meritele de azi pot anula păcatele de altădată. De asemenea, nu pot să înțeleg de ce Mugur Mihăescu, un actor care a dus umorul românesc pe treapta cea mai de jos a vulgarității, este discutat la paritate cu

Amza Pellea (o blasfemie!)...De această dată, Florin Paraschiv nu pare să-și aleagă sursele după vreun criteriu. Condeieri de toată mâna, cvasinecunoscuți și lipsiți de orice prestigiu: Gabriel Coșoveanu, Alin Ion, Valentin Muscă, Theodor Constantin (o fi căzut vreo stea, mai știi?). Am rezerve și în privința lui Ion Pachia Tatomiurescu, ale cărui texte inegale îl recomandă, cel mult, ca un poet de raftul al doilea, citat aici nu mai puțin de 20 de ori, dar ceva mai puțin decât Arghezi, Macedonski, M. Sorescu și A. Păunescu la un loc. Dar cea mai mare nedumerire a mea o reprezintă notele bibliografice masificate, în așa fel încât, în destule cazuri, este aproape imposibil să verifici informația. Nu cred că e vorba de intenție, ci mai degrabă de neglijență. Astfel, la cap. „*Religiozitatea*” (p.27 - 31) apar zece trimiteri la sursele folosite, pe când, căutând – la sfârșit – găsim doar opt note la capitolul respectiv. La pagina 29, același capitol, găsim în trei paragrafe (3, 4, 5) cinci surse indicate între nota 5 și nota 8, la un singur citat (Marin Sorescu). Ce să mai înțeleagă cititorul? De cele mai multe ori, informațiile sunt absorbite în text, pentru că – rareori – apar ghilimelele. Mergând mai departe, găsim la capitolul „*Omul oltean*” notele bibliografice de la 1 la 58, pentru că - la sfârșit – fiecare subcapitol are o notație individuală. Hotărât lucru, Florin Paraschiv – de această dată – își boicotează cititorul, îl tratează cu suficiență, cel puțin. Ca să nu mai vorbim de gafa impardonabilă de la pag. 17, unde este citat, în treacăt, René Girard, cu câteva observații esențiale, dar nu sunt identificate sursele. Probabil este vorba de „*Violence et le Sacré*” (1978) și „*Tapul ispășitor*” (ed. rom., 1982). S-ar putea spune că toate acestea nu sunt lucruri care să afecteze ținuta și valoarea ansamblului. Poate. Dar îndrăznesc să-i sugerez autorului să-și redacteze cărțile cu mai multă grijă și ceva mai mult respect pentru cititori.

OCTAVIAN ONEA, *Călătoria*. Menodramă într-un act, cu două tablouri, Ploiești, Editura Karta – Graphic, 2008

Din câte înțeleg, autorul recidivează. Cu doar patru ani mai devreme, debutase cu „*Titus*”, piesă în 3 acte (Ploiești 2004), premiată de Asociația Brașov și Uniunea Scriitorilor din România pentru debut în dramaturgie. „*Călătoria*” este mai mult decât o încercare, pentru că – evident – nu se simt ezitățile începătorului. Acesta stăpânește bine mijloacele dramatice, cât și pe acelea specifice narațiunii re-create prin dialog, cu inerente discontinuități și disponibilități ludice de limbaj. La prima vedere, este vorba de un subiect senzational prin definiție,

și anume **crima perfectă**, de unde demonul parodic îl împinge pe autor / cititori în zona derizoriului cotidian: cazul Elodia, nu-i așa? Cele două locații (cabinetul unui judecător de instrucție, apartamentul cuplului familial Doina - Augustin) constituie cadrul de desfășurare a unor confruntări între un magistrat lipsit de imaginație, supus cutumelor profesionale, și o matroană cu aptitudini detectivistice, care se declară parțial amnezică și confuză, dar care își propun împreună – spre disperarea și amuzamentul cititorilor – să stabilească „adevăru și numai adevăru”. Citind textul cu atenție, observăm cu ușurință că, structuri intelectuale fiind, și prea puțin conformiste, cei doi discută în vederea „reconstituirilor” provocate de judecător, despre viață și moarte, despre opinia publică, despre Basarabia și basarabeni, despre raportul victimă – călău în sistemul comunist, cu sarcasme grele la adresa acelor care ne-au făcut „să regretăm epoca comunistă”. Ba la un moment dat, d-l Gusti are nostalgia vieții de cioban, pentru că – spune el, apodictic – „pecetea Mioriței o purtăm toți”. Asistăm / participăm la un dialog erudit pe cele mai diverse teme, deloc facile, condimentat cu anecdote, bancuri, vorbe memorabile, ironii acide și umor de calitate. Spre exemplu, devenit dintr-o dată cartezian, judecătorul rostește pătruns de importanța cuvintelor sale: „mă îndoiesc, deci exist!” Sau iată, cunoscutul joc *de-a v-ați ascunselea*, în interpretarea aceluiași Gusti: „Hai să ne pitim puțin de lumea asta, să rămânem numai noi, singuri, eu și **tine** (sic!) Mai aproape de Dumnezeu”. „Călătoria” se sfârșește prin moartea bărbatului („om muri și-om mai vedea”) intoxicat cu gaz metan, lăsând în urmă un echivoc calculat și destule semne de întrebare la care trebuie să răspundă cititorul. La acestea adaug marea nedumerire în ceea ce privește ortografia foarte „specială” a dramaturgului, cu multe și constante abateri de la aceea oficială. Să fie – cumva – o dovadă de personalitate?!

DAN ELIAS, *Mersul pe nori. Sonete și oglinzi*, Slobozia, Editura Helis, 2009

Citind această carte, nu pot să nu remarc, chiar fără asentimentul unor istorici literari de dată recentă, existența unei grupări poetice semnificative la Slobozia: Șerban Codrin, Gheorghe Dobre, Costel Bunoaica, Dan Elias, Nicolae Teoharie... Sunt poeți de har, de substanță și, nu în ultimul rând, de o mare rigoare (clasică). Ei nu scriu **cărți cu poezii** (selecție dintr-o producție aleatorie), ci **cărți de poezie**, cu o arhitectură bine gândită în jurul uneia sau mai multor idei poetice. Nu știu de când scrie Dan Elias – probabil un pseudonim –, dar îmi imaginez că are o îndelungă experiență poetică dacă a putut ajunge la o asemenea performanță. 55 de sonete de tip elizabetan și 55 de „oglinzi” dispuse în perechi capabile să producă adânci revelații în conștiință, asemenea unor înalte experiențe spirituale. În prima secțiune, „*Risipitoare de vise mov*” sau „*Cum ți-am scris prima carte de nins*”, ce cuprinde 29 de texte oglinzite, se are în vedere „*substanța de EA*”, suferința ca stare de normalitate, de visare și zbor. Ea este aici „*năluca-ntră năluci, goală*

„*vălvătaie*”, „*beția mea nemuritoare*”, „*măsură dulce pentru adevăr*”, dar și trup încins, dorit, râvnit: „*Te-a scris în aer dulce Dumnezeu, / Ori dracul, ca să te murmur eu!*” Sonetele au frumusețea și strălucirea potirelor, rotundimea și căldura poemelor de dragoste medievale, alternând textele de o fină metafizică și subtilă sugestie carnală cu exploziile pasionale abia stăpânite de o tehnică îngrijit elaborată. În schimb, **oglinzile** sunt realizate cu o recuzită modernă și răsucirile inerente eului neliniștit, complex și contradictoriu: „*Sunt fericitul purtător / al durerii de tine*”, dar și „*arhitect al aburului / pe care în diminețile de iarnă / îl împrăștie trupul tău*”, „*tencuitorul de fum*”. Culoarea supremă a cuplului erotic este **albastrul**, iar disiparea acestuia, **vidul** de frumusețe și iubire atrage după sine frigul, umezeala, pierderea memoriei (afective). Secțiunea a doua, „*Năruințele sau Amintirile unui contemplator de profesie*” ne propune – în doar 26 de sonete cu oglinzile de rigoare – „*substanța de EL*”, de unde izvorăsc cântecul și viața. Desprinderea de trup e o condiție a zborului / plutitului, după cum tăcerea și pacea interioară ne îndeamnă să facem pasul decis de la contemplație la meditație. **Albastrul** e înlocuit aici de **verdele** ierbii: „*În limpedele lui, eu voi avea / un cer de verde crud deasupra mea*”. Urmează „*dezvățuri cu iarba / dimineților abia repetate / într-o stranie / durere de verde*”. Având în vedere dihotomia trup / spirit, desăvârșirea poate fi atinsă în ambele sensuri: „*Asemenea tainelor Tale / păcatele mele-s desăvârșite*”. Din textele cu adevărat tulburătoare, ce ignoră maiestuos discursul postmodernist, merită citat unul – oglinză a unui Narcis cântându-și neasemănarea într-o realitate imundă: „*O, Doamne! / Ce oase frumoase am! / Porticuri de fildeș / deasupra acestor noroaie / în care mă caut*”. În mod sigur, „*mersul pe nori*” duce pe înălțimile Parnasului. Ceea ce nu-i puțin lucru.

MARIN MOSCU, *Strigătul tăcerii*, Râmnicu-Sărat, Editura Rafet, 200

Ce se poate spune despre un poet care – în doar treisprezece ani – publică șapte volume de poeme ce însumează aproape cinci sute de texte? În primul rând, că este autorul unor cărți cu poezii, construite după principiul: „*scrieți, băieți, scrieți, oricum iese un volum!*” Și, până la urmă, iese! Adică un volum cu inegalități frapante, așa cum se întâmplă și în cazul de față. Marin Moscu este un creator care a învățat ce este metafora, citindu-i cu atenție pe alții (nimic rău în asta) și, mai ales, experimentând: uneori îi iese și atunci rămâi surprins de prospețimea unor imagini („*Arborele acesta are umbre de zăpadă*” sau „*Viperă blândă, imaginația / Alunecă / luminos*”), altele te înțepenești în truisme („*Din vin izvorăsc / Adevărurile*”) ori te crispezi în fața unor imagini forțate, ba chiar de-a dreptul indigeste („*Chemarea lacrimii arde / Trădarea*”, „*Vânătoarea îmi izbește / Partea de gând*” sau „*În geam văd sânii tăi / Ca rost de împăcare*”). Nu am observat măcar un efort minim de a organiza cele 108 texte pe teme, idei, stare de suflet ori tehnică poetică. Ca într-un adevărat bazar sentimental fiecare găsește orice-și dorește: neliniște, mângâiere, uitare de dor, stâlpi

de țară, steagul mizeriei, mister, peștera tainelor, roua adevărului, mai multe „speranțe”, fior, un cântec trist sau „strigătul tăcerii” (un oximoron ales pentru a da titlul acestui volum)... Gesturi încetinite, un aer obosit, vetust, ce sufocă aproape lirismul izvodit, probabil, dintr-un impuls genuin, ceea ce ne întărește impresia că poezia adevărată apare doar atunci când autorul reușește să evite mimetismul și tehnica inabilă. Înclin să cred că textele reușite, ce dau măsura talentului său, sunt cele de scurtă respirație, ca de exemplu: „*Aripi negre unduie-n apus. / Timpu-i nevăzut de fulgerare. / Rouă pură sângele-a băut / Și se drege-acum / Cu semne de mirare*”, la care trebuie să adăugăm câteva fragmente remarcabile, cum ar fi acesta: „*La poarta orizontului / Lumina trece / Ca o pasăre în zbor / Fără urme*”. Sau: „*Lacrima luminii / Înflo-rește / Sub cupa de rouă*”. Ar mai fi, dar totuși e prea puțin pentru a sconta un succes în această cursă, în care competitori sunt câtă frunză și iarbă.

NICOLAE TEOHARIE, *Camera de concret*, Slobozia, Editura Helis, 2008

Nicolae Teoharie este una din marile speranțe / aproape certitudini ale unei poezii de nobilă stirpe cu epicentru în Slobozia lui Șerban Codrin și Gheorghe Dobre. Începând cu CV-ul unui poet tăvălit în cotidian, sefeterisit profanului de farmecul viselor, sub pecetea zâmbetului de copil („*Legat la răspântia acestui mare acum, / legat de corzile a patru drumuri de fum / mă aprind într-o stea ponosită, / mângâindu-vă ferestrele cu lumina mea obosită...*”), poetul se află străpuns – în final – de „o rază de eternitate” proiectată într-un Don Quijote ascuns privirii mirene, dar nu mai puțin puternic („*Am fost infiltrat în spatele acestui acum, în marea așteptare de mâine*”). Cele două texte, din care am citat, se află la extremele acestui volum substanțial și sugerează, fără echivoc, o tensiune sacru – profan, mai mult sau mai puțin explicită, în cele 76 de texte organizate ca o lungă și copleșitoare spovedanie: „*Eu rîd exilat într-o rană / înmănușată în frigul tăcerii*” Între întuneric și lumină, între barbaria concretului, însoțită de țipăt, frig, tristețe și, de cealaltă parte, lumea visului / somnului, bântuită de îngeri, aripi, sfinți, se află **ferestra – cântecul** prin care eul liric păstrează legătura cu transcendentul. Deloc întâmplător, aria semantică a **vederii / privirii** este foarte bine reprezentată: „*Din biblioteca vederii scoți o privire*”, înțelegându-se aici că perceperea suprafețelor înseamnă informație care, exploatată, oferă șansa trecerii dincolo de planul aparențelor (privirea). „*Cu ea – spune mai departe poetul – ți se îngăduie să izbești ferestrele singuraticului*”. De la vedere / privire nu e decât un pas până la **auz**, simțul ierarhic superior: „*Cu urechile ciulite în carnea viorii / ai putea auzi culoarea ninsorii / ai putea auzi obsesia nimicului...*” Sosirea toamnei aduce după sine târzia înțelepciune, întoarcerea acasă cu un eficient suport sinestezic: „*într-o pasăre izbită de zgomotul privirii mă strâng...*” Volumul impresionează prin forță și acuratețea desenului liric, iar creatorul prin capacitatea de a „*vorb*”, fără să se repete, despre lucrurile esențiale într-un discurs personal și demn.

CODRUȚ CONSTANTINESCU, *A trăi pentru a citi. Cărți, istorii, portrete*, Ploiești, Editura Karta – Graphic, 2008

Respectul meu pentru Codruț Constantinescu a crescut constant pe măsură ce parcurgeam această carte capitol cu capitol. Motive sunt mai multe. În primul rând, pentru că își alege subiectele cu mare grijă, mișcându-se întotdeauna în planul ideilor înalte și al lucrurilor cu adevărat importante pentru o umanitate atât de amenințată în ultima sută de ani. Autorul, un intelectual rasat, descoperă lumea – prin intermediul cărților și al unor personalități emblematice – pentru a o povesti, demonstrând că stăpânește o informație întinsă prin rigoare și luciditate. În al doilea rând, pentru capacitatea (rară) de a evita orice informație parazitară, mergând drept la țintă, fără ocolșuri inutile. În al treilea rând, pentru scriitura anglo – saxonă – lucru observat și de Christian Crăciun. Autorul nu e preocupat să ne seducă, ci să ne transmită idei și să ne formeze atitudini. Scenariul său preferat este următorul: expunerea temei și a motivațiilor, prezentarea limpede a contextului și a personalității în discuție, problematica, argumentele, observațiile finale, care nu au pretenția de a închide subiectul. Într-un spațiu tipografic fatalmente limitat nu-mi pot îngădui mai mult de două exemple. Trăind într-o țară în care stânga socialistă e privită nu numai cu îngăduință, ci chiar ca o speranță (Franța), Jean François Revel, „*personalitate de marcă a politologiei europene*”, a înfruntat sistemul într-un mediu politic ostil, ipocrit și duplicitar. Refuzul nuanțelor îi face pe susținătorii stângii franceze să se declare anti – americani, demonizând liberalismul și ideea de democrație, dar manifestând o absurdă cecitate față de eșecul repetat și devastator al experimentului comunist. Păstrez rezerve față de **mondializarea** susținută de marele politolog, dar înclin să cred că și aici se ciocnesc două tabere ce au sacrificat nuanțele, în favoarea extremelor. De acord cu acesta, fără rezerve, atunci când se referă la mass-media: „*majoritatea profesioniștilor nu scriu pur și simplu pentru a-și informa corect cititorii, ci pentru a demonstra ceva*”. Cu alte cuvinte, sunt tendențioși, pentru că pun teza ideologică înaintea faptelor. Nimic mai adevărat. În altă parte, autorul se oprește asupra Rusiei lui Putin, și a unei ziariste de excepție, Anna Politkovskaia, așa cum e greu de imaginat că ar apărea pe pământ românesc. În țara care i-a născut pe Alexander Zinoviev și Alexandr Soljenițan, putea să apară și un ziarist de atitudine, de statură eroică. În reportajele sale critice ce vizau comportamentul brutal al Armatei Ruse în Cecenia, Anna Politkovskaia a dat deoparte vâlul mistificărilor comandate de la Kremlin, înfățișând lumii ororile făptuite de o adunătură de bandiți, prin distrugerea disciplinei și a oricărei urme de omenesc. Pentru analiza sa lucidă, pentru curajul de a nu escamota adevărul și de a-l spune lumii întregi, ziarista nepereche, cutremurată de noua forță malefică întinsă asupra Rusiei, a plătit cu viața. Ar merita acest sacrificiu, dacă popoarele lumii ar învăța ceva... Dacă!